

GOTTFRIED HELNWEIN'İN ESERLERİNDE ŞİDDETİN MASUM YÜZÜ

In The Artworks Of Gottfried Helnwein The Innocent Face Of Violence

Doç. Mahpeyker YÖNSEL

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Resim Bölümü myonsel@nku.edu.tr,
Tekirdağ/Turkey

ORCID ID: 0000-0001-5331-8176

ÖZET

Toplumların çağdaşlaşması ve bilimsel gelişmelere rağmen, şiddet meselesi azalacağına sosyal yaşamda bugün halen şiddet konusu bir sorun oluşturmaktadır. Şiddet var oldukça sanatçının bu konuya duyarsız kalması kaçınılmazdır. Günlük yaşamda içinde insanlar arasındaki şiddet meselesi sanatçının ilgisini çekmiş ve eserinde konu ederek toplumsal bilinci geliştirmeyi amaçlamıştır. Günümüz sanat biçimlerinde şiddet konusunu ele aldığımızda sanatçının sıkça gündemini meşgul eden temel olgulardandır diyebiliriz. Çoğu sanatçı çocuğun uğradığı şiddetinde tanıklığını yapmaktadır. Çocuklar farklı şekillerde şiddete dolaylı ya da direkt maruz kalmaktadırlar. Fiziksel şiddetten tecavüze, tacize, yoksulluktan açlığa, eğitim sisteminin bozukluğundan aile içinde yaşanan şiddete vb. gibi.

Avusturya'lı sanatçı Gottfried Helnwein'in sanatının metaforuna çocuk imgesi hakimdir. Fakat modern dünyamızın ortaya koyduğu klişeleşmiş çocuğun yerine, resimlerindeki çocuk yaralı, sargılı, işkence görmüş ya da anlamsız bakan yüzler şeklinde tekrar eden motiflerdir. Sanatçının amacı, günümüz insanının en kötü yönlerini görsel ifadeyle izleyiciye göstermektir. Sanatçı eserlerinde savaşın travmasını ve utancını çocuk imgesi aracılığıyla yansıtarak bir ayna görevi görürken, toplumsal adaletsizliğin masum kurbanları olan çocuklara güçlü empatisini de ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Şiddet, Sanatçı, Çocuk, Gottfried Helnwein

ABSTRACT

Despite the modernization of societies and scientific developments, the issue of violence is still a problem in social life today, instead of decreasing the issue of violence. As long as violence exists, it is inevitable for the artist to remain insensitive to this issue. The issue of violence between people in daily life attracted the attention of the artist and he aimed to develop social awareness by subjecting it to his work. When we consider the issue of violence in today's art forms, we can say that it is one of the basic facts that occupy the artist's agenda. Many artists also express violence against children is testifying. Children are directly or indirectly exposed to violence in different ways. From physical violence to rape, harassment, from poverty to hunger, from the disorder of the education system to domestic violence, etc.

The metaphor of the Austrian artist Gottfried Helnwein's art is dominated by the image of a child. But instead of the stereotypical child revealed by our modern world, the child in his paintings are recurring motifs in the form of wounded, bandaged, tortured or meaningless faces. The aim of the artist is to show the worst aspects of today's people to the audience with visual expression. While the artist acts as a mirror by reflecting the trauma and shame of war through the image of a child in his works, he also reveals his strong empathy for children who are innocent victims of social injustice.

Keywords: Art, Violence, Artist, Child, Gottfried Helnwein

1. GİRİŞ

Şiddet insanlığın en önemli problemlerinden biridir. Sanatçı çağının tanığıdır ve kuşkusuz yüzyıllardır yaşadığı dönemi gözlemleyip eserine yansıtmıştır. Sanat tarihini incelediğimizde şiddet olgusunu içeren birçok eserle karşı karşıya kalırız. Orta çağda kilise süslemelerinin dini resimlemelerinde karşımıza çıkarken, Rönesans'ta döneminin en önemli sanatçılarından Michelangelo'nun Sistine Şapeli duvarlarına yaptığı fresklerde şiddet ve ölüm dikkat çekmektedir. Barok sanatın önemli temsilcilerinden Michelangelo Merisi da Caravaggio, İncil'deki bir hikaye olan "Judith Holofernes'in Kafasını Keserken" adlı eserindeki şiddet ve ölümü izleyiciye tüm açıklığıyla göstermiştir. Yine Fransız ihtilaliyle Eugene Delacroix'nın resmettiği "Halka Yol Gösteren Özgürlük" adlı temsillerle dolu resim halk ayaklanmasında yaşanan şiddeti gözler önüne seren oldukça politik mesajlar taşıyan bir eserdir. Fransızların Madrid'i işgali sırasında, Napolyon'un ordularına direnen İspanyolların kurşuna dizilme sahnesini anlatan Francisco Goya'nın "Madrid'de 3 Mayıs 1808" adlı eseri şiddet ve kahramanlığın güçlü anlatımını vurgulamıştır. Keza İspanya'daki iç savaşın, savaş trajedilerinin ve şiddetin etkilerinin bir özeti olan Picasso'nun "Guernica" adlı anıtsal eseri İspanya iç savaşı sırasında Nazi

Almanya'sına ait 28 bombardıman uçağının İspanya'daki Guernica şehrini bombalamasını anlatmaktadır. Sanatın şiddet anlatısını Trend şu şekilde açıklamıştır:

“Şiddet vakaları sık sık önemli edebiyat ve sanat eserlerinin ilham kaynağı ya da konusu olmuştur. Dünyadaki her kültürden ölümsüz eserler çoğunlukla av, muharebe, cinayet, yangı, kaza ya da ölüm sonrası kalıntıların dehşet verici temsillerini tasvir ederler. Batı dünyasının sanatı özellikle şiddet imgelerine eğilimlidir” (Toprak, 2008;103-104).

Sanatın şiddet anlatımı çeşitli formlarda sanatçının eserinde anlatılmaya devam etmektedir. Şiddeti izleyiciye cesurca gösteren sanatçılara Kathe Kollwitz, Helnwein Gottfried, Jenny Saville, Diane Arbus, Marcus Harvey gibi isimleri örnek verebiliriz. Bu sanatçılar eserlerinde travma mağdurlarını, istismara uğramış çocukları, şiddet görmüş insanları ele almış ve şiddet konusuna kamuoyunun dikkatini çekmeye çalışmışlardır. 1970'lerden günümüze Avusturya'lı sanatçı Gottfried Helnwein'in sanatının metaforuna çocuk imgesi hakimdir. Fakat modern dünyamızın ortaya koyduğu masum çocuğun yerine yaralı çocuğun son derece rahatsız edici ama bir o kadar da kışkırtıcı görüntüsünü izleyiciye sunmaktadır. Sanatçının amacı, günümüz insanının en kötü yönlerini görsel ifadeyle izleyiciye göstermektir. Sanatçı eserlerinde savaşın travmasını ve utancını çocuk imgesi aracılığıyla yansıtarak bir ayna görevi görürken, toplumsal adaletsizliğin masum kurbanları olan çocuklara güçlü empatisini de ortaya koymaktadır.

Nitel Araştırma Yöntemiyle yapılan bu çalışma verilerin toplanması “genel tarama” modeli çerçevesinde; konuyla ilgili tezler, makaleler, internet kaynakları ve sanatçının internet sitesinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Literatür taramasından ve sanatçının eser görsellerinden elde edilen veriler “betimsel analiz” yöntemiyle çözümlenerek sonuca gidilmiştir.

2. PLASTİK SANATLARDA ŞİDDET MAĞDURU ÇOCUKLAR

Çocuklar farklı şekillerde şiddete dolaylı ya da direkt maruz kalmaktadırlar. Fiziksel şiddetten tecavüze, tacize, yoksulluktan açlığa, eğitim sisteminin bozukluğundan aile içinde yaşanan şiddete vb. gibi. Özellikle günümüzde medya ve iletişim araçları aracılığı ile kaçırılmış, tecavüze uğramış ya da öldürülmüş çocuk haberleriyle sıklıkla karşılaşmaktayız. Keza fiziksel şiddet kadar etkili olan şiddetin bir diğer türü psikolojik şiddette gün geçtikçe çocuk üzerinde kurulan ağır baskıyla artmaktadır. Sanatçı yaşadığı dönemdeki her türlü trajediden etkilenir ve eserleri aracılığıyla olaylara karşı duruşunu ortaya koyar. Böylece sanatçının ifade biçimiyle yaşadığı dönemi ve olaylara bakış açısını anlamış oluruz. Örneğin sanatçı Kathe Kollwitz, 1. Dünya savaşının etkileriyle harmanladığı savaş, yoksulluk, annelik, acı gibi konuları kullandığı güçlü teknikler ile ifade etmiştir. Kollwitz'in hayatında kırılma yaratan olay oğlunun 1. Dünya Savaşı karşıtı bir protestoda öldürülmesidir. Savaş karşıtı olan Kollwitz içinde yaşadığı oğlunun ölümünden hissettiği acıyı derinleştirerek tüm annelerin acılarıyla birleştirip eserlerinde anlatmıştır.

Görsel 1. Käthe Kollwitz, “Yoksulluk”, 1893-1894, Litografi

“Kollwitz ölen çocuk temasını çalışmalarında sıkça yineler. Oğlunun ölümünden önce de sonra da savaşın bu en korkunç, en acınası, en trajik yönü ve masumların ölümü konusu sanatçının ana temalarından biri haline gelir. Bu tema çerçevesinde betimlediği ve yaşadıkları tarifsiz acıyı anıtsallaştırmıştır” (Dökeroğlu,2019;11).

Annelerin ortak kederini anlatan siyah beyaz baskı resim eserlerinde izleyicide güçlü bir hüznün duygusuyla görsel bir etki yakalamıştır.

Amerikalı sanatçı Martha Rosler savaş karşıtı ve feminist eylemlerle yarattığı imajlarıyla savaş ve şiddet trajedilerini gözler önüne sermektedir. Politik içerikli foto kolaj çalışması olan “Savaşı Eve Getirmek” adlı eseri ile eleştirel bir tutum sergilemiştir. “1962-72 yılları arasına ait 20 imajdan oluşan “Savaşı Eve Getirmek” başlıklı seride Rosler, Life dergisinde yayınlanan Vietnam Savaşı’na ait çatışma, yanan köy ve ceset fotoğrafları ile, House Beautiful adlı dekorasyon dergisinde yayınlanan ve İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki müreffeh bir Amerika’nın simgesi olan ev içi fotoğraflarını birleştirmiştir. Uyumsuzluklarıyla insanı çarpan üst üste bindirmelerde, tertemiz oturma odaları ve keyifli mutfaklar mültecilerin ve savaş manzaralarının işgaline uğruyordu. Vietnam Savaşı’nın en şiddetli günlerinde üretilmiş olan bu imajlar, dönemin yeraltı gazetelerinde, savaş-karşıtı dergi ve ilanlarda yayınlanıyor veya fotokopiyle dağıtılıyordu” (Stoops,2018).

Görsel 2. Martha Rosler, “Balonlar, Savaşı Eve Getirmek Serisinden”, 1967-72, Foto kolaj

Rosler, foto kolaj eserinde şiddeti eleştirel bir tavırda yansıtmıştır. Tezatlığın hakim olduğu çalışmada lüks bir ev ve evin içindeki Vietnamlı bir kadın, kadının kucağında öldürülmüş bebeği görülmektedir. Bu şekilde “uzaktaki bir savaş ile Amerika’nın oturma odalarını birbirine bağlıyor, medya temsilleri ile kamuoyu, reklam ile politika, cinsiyetçilik ile şiddet, militarize dış alan ile barışçıl ev içi arasındaki güçlü ilişkileri teşhir ediyordu” (Stoops,2018).

Görsel 3. Diane Arbus, “Central Parktaki Oyuncak El Bombalı Çocuk”, 1962, Fotoğraf, 39,5 x 38,3 cm.

Amerikalı fotoğrafçı Diane Arbus birey kimliği üzerinden toplumsal kaygılarını fotoğrafları ile ortaya koyan sanatçıdır. Bu eseri toplumsal bir sorun olan savaşa gönderme yapmaktadır. Fotoğrafta bir erkek çocuğunu model olarak seçmiştir. Çocuğun sağ elinde tuttuğu oyuncak el bombası savaşa gönderme yapmaktadır. Şiddet mağduru çocuklar çoğu zaman sanatçıların sorunsalı olmuştur. Dünyanın birçok yerinde savaşlarda kullanılan “çocuk asker” imajını da fotoğraftaki kurguyla eleştirmiştir. Çocuğun tuhaf yüz hareketi, kasılmış vücut şekliyle belli ki savaş ve şiddet olgusu çocuk için bir oyun haline dönüşmemiştir.

Görsel 4. Marcus Harvey, “Myra Hindley”, 1995, Avuç içi baskısı-akrilik boya

İngiltere’de yaşanan en acı şiddet olaylarından biri beş çocuğa cinsel istismarda bulunup öldürülmesi olayıdır. Ülkenin gündeminde toplumsal bir nefret oluşturan bu olay 1963-1965 yılları arasında 10 ila 17 yaşlarında 5 çocuğa cinsel istismarda bulunup öldüren Myra Hindley ve sevgilisi Brady adlı katillerin yakalanmasıyla açığa çıkmıştır. Myra Hindley kamuoyunda sıkça yer almıştır. Günümüz sanatçılarından Marcus Harvey hem olaya dikkat çekmek hem de tekrar gündeme getirmek için istismarcıyı eserinde özne olarak kullanmaya karar vermiş ve bir portresini yapmıştır. Marcus Harvey’in “Myra Hindley” eseri sansasyon sergilerinin Londra ayağında daha sergi açılmadan kamuoyunda olumsuz birçok eleştiriye uğramıştır. Skandal yaratan bu eser oldukça sarsıcı bir portredir. “Myra Hindley, (sevgilisi Ian Brady’le birlikte) İngiltere basınında, “İngiltere’nin en kötü kadını” (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/661139.stm) olarak isimlendirilmiştir. Markus Harvey’in büyük boyuttaki “Myra Hindley” portresi, Hindley’in tutuklandığı gün çekilen ve İngiltere basınında çok tanınan fotoğrafından üretilmiş bir eserdir. Uzaktan bakıldığında siyah-beyaz dijital bir portre fotoğrafıymış gibi görünen bu resim, yakından bakıldığında hem teknik hem de içerik olarak başka bir anlama bürünür; çünkü gerçekte bir çocuk istismarcısı ve katili olan Hindley’in portresi yüzlerce çocuğun avuç içi baskısıyla boyanarak oluşturulmuş akrilik bir resimdir” (Kayıran,2012:27-28). Eserin sergileneceğini basın duyurusundan öğrenen cinsel istismara uğramış ve öldürülmüş çocukların aileleri sergiyle ilgili röportajlar verip kamuoyunda sergiye karşı bir kampanya başlatmışlardır. Sergi bir sansasyon yaratmış ve birkaç kez Myra Hindley” portresi saldırıya uğramıştır. Yüzlerce çocuğun avuç içi baskısıyla oluşturulmuş portre şiddetin masum yüzü çocuklara işaret etmektedir.

3. GOTTFRIED HELNWEIN’İN ESERLERİNDE ÇOCUKLAR

Şiddet var oldukça sanatçının bu konuya algısının gelişerek ortaya çıkardığı eserinde yer vermesi kaçınılmazdır. Günümüzde şiddet olgusuna eserleriyle dikkat çeken sanatçıların başında Gottfried Helnwein gelmektedir. Farklı disiplinlerde (resim, fotoğraf, video, performans gibi) işler üreten Helnwein, şiddet olgusunu çocuk imgesi üzerinden izleyiciye aktarmaktadır. “Helnwein için çocuk imgesi, savaşın, yoksulluğun, cinsel istismarın ve modern medyanın saçmalıklarına maruz bırakılarak ihlal edilmiş bir masumiyetin sembolüdür” (Atlı,2016;7). Resimlerindeki çocuk imgeleri çoğunlukla başları sargılı, işkence görmüş ya da anlamsız bakan yüzler şeklinde tekrar eden motiflerdir. Betimlediği taciz ve kötü muamele hem bir provokasyon hem de yaralara parmak basma şekildedir. ABD ve İrlanda’da yaşayan Avusturyalı sanatçı, hiper realist ve çoğu zaman sarsıcı çocuk tasvirleriyle işkence görmüş otoportreleri ile kendi işaret dilini kurmuştur. Helnwein verdiği bir röportajında eserlerindeki çocuk imgesi için şunları söylemiştir:

“Tarih bize yozlaşmış eski dünyanın savunmasız çocukları nasıl avladığını tekrar tekrar gösterir. Çocukların genellikle marjinalleştirildiği veya kitschleştirildiği gürültülü ve çılgın yetişkin dünyamızda, sanırım insanları saflık veya masumiyetle, bir çocuğun yüzünde görebileceğiniz savunmasızlıkla ve masumiyetin ihanetine uğradığı acıyla yüzleşmeye zorlamak istedim. İşimle onların yanında yer almak, dünyayı onların gözünden görmek istedim. Çocuk imajını işimin merkezine aldığım anda aslında bahsettiğim şey bir insanın varlığıydı. Herkes hayatının bir döneminde çocuktur. Herkes yetişkinliğe ulaşmaz veya yaşlanmaz, ancak çocukluk kimsenin kaçınamayacağı bir dönemdir. Zamanın bu kısa anı, sınırlı maddi dünyadan çok, sınırsız fantezi, rüyalar, hayal gücü ve vizyonlar evrenine hala çok daha fazla bağlı olduğumuz andır. Bir çocuk için fiziksel yasalar yoktur ve sürekli yaratma nefes almak kadar doğaldır” (Evans,2017).

Görsel 5. Gottfried Helnwein, “Yaşamaya Hakkı Olmayanlar”,1979, Karton üzerine suluboya, 72 x72 cm.

Gottfried Helnwein'in eserine ilk bakışta masum sevimli bir çocuk yemek yerken uyuyakalmış gibi görünmektedir. Oysa gerçek görünenden farklıdır. Nazi döneminde Dr. Heinrich Gross'un 800 çocuğun yiyeceğine zehir katarak öldürdüğü gerçeğine bir eleştiridir. Resimde “kafası dolu olan tabağın üstüne düşmüş, elinde kaşığı ve ağzından salyalar akarken resmedilen küçük bir kız çocuğu görülmektedir. Sanatçı aslında bu çalışmasını T4 Operasyonu'yla Nazi Almanyası'nda yemeğine zehir konarak “acısız” öldürülen masum çocukların vahşetini ve bu operasyonu yapan Doktor Gross'u protesto etmek amacıyla gerçekleştirmiştir” (Akkan,2014;28). Öyle ki Gottfried Helnwein insanları özünden sarsmayı başarmış, duygularını harekete geçirmiştir. Sanatıyla verdiği mesajda insanları etkilemiş ve Dr. Heinrich Gross'un yaptıklarını tekrar gündeme getirerek ülke çapında tartışma başlatmış ve doktorun yargılanmasına ön ayak olmuştur.

Görsel 6. Gottfried Helnwein, “Güzel Kurban I”,1974, Karton üzerine suluboya, 53 x 73 cm.

Helnwein'in “Güzel Kurban I” adlı eserinde işkenceye uğramış bir kız çocuğu görülmektedir. Nazi döneminde yaşanan Yahudi katliamlarını açık sözlü bir şekilde yansıtan sanatçı çocuk imajını kullanarak olayları tekrar su yüzüne çıkarmıştır. Lal Bahçecioğlu Nazi dönemini şu şekilde anlatmıştır:

“Nazi döneminde birçoğu çocuk olan 70.000 zihinsel ve bedensel engelli, T4 Operasyonu'yla “İrk Hijyeni” adı altında zehirlenerek öldürülmüştür. Nazi

Almanya’nda zorla yapılan bu ötenazi programı ve beraberinde getirdiği insanlık değerlerinin sorgulanması Helnwein’i derinden etkiledi. Bu nedenle resimlerindeki küçük ve savunmasız çocukları kurban olarak adlandırıyor ve onları eserlerinin ana teması haline getiriyor. Helnwein, bu kurbanları genellikle beyaz bandajlara sarılmış, hayal ürünü olan işkence malzemeleriyle deformasyona uğratılmış/hapsedilmiş olarak resmediyor” (Bahçecioğlu,2013).

Görsel 7. Gottfried Helnwein, “Selektion”,1988 (Dokuz Kasım Gecesi) kurulumu, 4 x 100 m.

“Selektion” adlı kurulum Ludwig müzesi ile Köln’deki ana tren istasyonu arasındaki bir hat üzerinde demiryolu boyunca uzanan on yedi yerel çocuk görselinden oluşmaktadır. Helnwein, Kristallnacht’ın ellinci yıl dönümünü anmak için yerleştirmeyi tren istasyonuna kurmayı seçmesindeki neden, Almanların Yahudileri tren ile toplama kamplarına göndermek için demiryollarını kullanmalarıdır. “Kristallnacht (tam anlamı “Kristal Gecesi”) çoğu zaman “Kırık Camlar Gecesi” olarak anılır. Bu ad, 9 ve 10 Kasım 1938’de gerçekleşen şiddet dolu Yahudi karşıtı pogrom (planlı katliam) dalgasına gönderme yapmaktadır. Bu şiddet dalgası, Almanya çapında ilhak edilen Avusturya’da ve Çekoslovakya’nın yakın zamanda Alman birlikleri tarafından işgal edilmiş Sudetenland bölgelerinde cereyan etmiştir” (<https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/kristallnacht>). Büyüklüğüyle dikkat çeken anıtsal yerleştirmenin isminin “seçim” konması bir tesadüf değil aksine, kimin yaşayacağını ve kimin gaz odasına gideceğini seçen Almanları referans olarak düşünülmüştür. Sanki toplama kampına gitmek için seçilmiş, beyaz arka planlar üzerindeki çocuk yüzleri izleyiciye ölümü hissettirmektedir. Sanatçı kamuoyunun dikkatini çekmeyi başarmış ve eseri tartışmalara neden olmuştur. Ayrıca eser vandalist bir saldırıya uğramış ve tüm çocuk görsellerinin boğazları kesilerek kurulum tahrip edilmiştir.

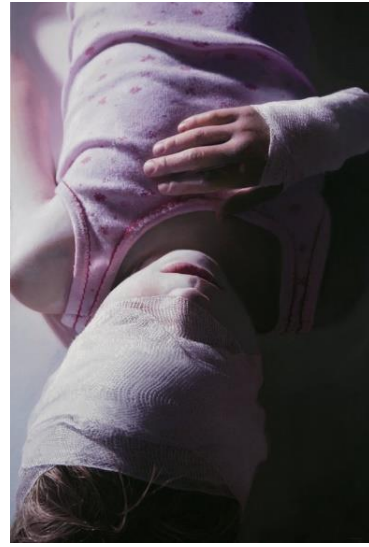

Görsel 8. Gottfried Helnwein, “Modern Uyku I”,2003, Fotoğraf

Helnwein'in merak uyandıran eserleri izleyiciyi ikilem içine sokmaktadır. Yerde uzanmış görülen kız çocuğunun aralık ağzı, açık gözleri, soluk teniyle yaşayıp yaşamadığı konusunda sanatçı izleyiciyi düşündürmektedir. Bir bütün olarak izleyiciyi etkileyen eserlerine duygusal olarak tepkisiz kalmak oldukça zordur.

Görsel 9. Gottfried Helnwein, "Ve Sonra Hiçbiri Yoktu", 2021, Tuval üzerine yağlı boya ve akrilik 150,2 x 141,9 cm

Görsel 10. Gottfried Helnwein, "Anna", 2010, Tuval üzerine yağlı boya ve akrilik, 160 x 109 cm.

Gottfried Helnwein, rahatsız edici ve tabu olmuş konuları ele alması ve toplum karşısında ürkütücü, tedirgin edici, büyüleyici olan aşırı gerçekçi çalışmalarıyla bilinen bir sanatçıdır. Helnwein'in yaralı çocuk imgeleri çocuk ve acı kombinasyonunu bir araya getirmektedir. Eserlerindeki çocuklar, sessiz, sakın kimi zaman izleyicinin gözüne bakarcasına karşımızda durmaktadır. Sanatçının hiperrealist eserlerinde objektife bakan küçük kızların gözleri eserlerinin en spesifik özelliklerindendir. Pınar Atlı Helnwein'in resimlerindeki çocukların ruhsal durumlarını şu şekilde betimlemiştir:

"Kendi durumlarını, sanki gizli bir bilinçle, hiçbir ajitasyona ihtiyaç duymadan, saklı bir gerçeklikmiş gibi izleyiciye sunmaya çalışmaktadırlar. Bulundukları durumu bir yetişkinden daha olgun karşılamaktadırlar. Bir anlamda onlar için kaygılanan izleyicinin üzerinde olgunluklarıyla üstünlük kurmaktadırlar" (Atlı,2016;7).

Görsel 11. Gottfried Helnwein, "Tapınakta Sunum", 1998, Tuval üzerine yağlı boya ve akrilik, 210 x 311 cm.

Helnwein, eserlerinde zulmü, toplumsal mağduriyeti, suistimal edilen ve şiddet gören beden ve onunla birlikte gelen acıyı anlatmaktadır. "Tapınakta Sunum" adlı eserinde çocuk savunmasız bir şekildedir. 1998 tarihli "Tapınakta Sunum" adlı eseri 1. Dünya Savaşı'nda şarapnel tarafından yüz şekilleri bozulmuş yaralı kişilerin uyuyan küçük kızın uzandığı bir masanın etrafında toplandığı bir gruptan oluşmaktadır. Bu resim savaşın bir

fotoğrafına dayanmaktadır. Resmin ilgi çekici etkisi; çirkinlik ve güzelliğin, korku ve umudun motifleri arasındaki bağlantıdan kaynaklanmaktadır. Bu kontrastlara sanatçı birde kurgudaki ışık ve gölge kullanımını dahil ettiğinde çarpıcı bir eser ortaya çıkarmıştır.

Görsel 12. Gottfried Helnwein, Epiphany I (Magi'nin Hayranlığı), 1996, Tuval üzerine yağlı boya ve akrilik, 210 x 333 cm.

Helnwein, Nazi dönemi belgesellerinden aldığı fotoğrafları, Leonardo Da Vinci ve Caravaggio'nun tanınmış tablolarından esinlendiği Bakire ve Çocuk görüntüleriyle birleştirip bir seri resim yapmıştır. Bu eseri de serinin bir parçasıdır. Sanat tarihinde yüzyıllar boyunca defalarca resmedilen Meryem Ana- Çocuk İsa konusunu sanatçı bir nevi yaşadığı döneme taşımıştır. Resmin merkezinde genç bir bakirenin kucağında bebek bulunmaktadır. Resmin birçok incelemesinde bebek İsa'nın Hitler olduğu söylenmektedir. Üniformalı genç adamlar çocuklu bakirenin etrafında toplanmıştır. Sanatçının yararlandığı arşiv fotoğrafı, Adolf Hitler'in etrafındaki üniformalı askerleri göstermektedir. Bakireye en yakın Nazi, elinde bir belge tutarken ve bakireyi hayranlıkla izlerken, sağdaki asker ise çocuğun cinsel organına bakarken gösterilmiştir.

2001 Kilkenny Sanat Festivali sırasında Kilkenny Kalesine kurulan anıtsal ölçekteki eserin fotoğrafı sanatçının kamusal alanda sergilediği Nazi ve dini imgeleri birleştiren resimlerinin fotoğrafları arasında yer almıştır. Kamusal alanlara asılan görseller sonrası tartışmalar çıkmış, belediye meclisi üyeleri eserlerin asılmaması konusunda baskı kurmuştur. Hatta sergi sırasında bazı eserler vandalist saldırıya uğramıştır.

4. SONUÇ

Şiddet evrensel ve toplumsal bir olgudur. Toplamlar uygarlaştıkça şiddetin azalacağı düşünülse de aksine gün geçtikçe şiddet yoğunlaşarak tüm dünyada artmaktadır. Çocukların her kültürde ve her çağda çeşitli şekillerde şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Olayların en masum kurbanları ve masumiyetin simgesi olan çocuk imajı, geçmişten günümüze sanat yapıtlarında farklı şekillerde yer almıştır. Meryem Ana -Çocuk İsa ikonlarından başlayan süreç postmodern dönemde çocuğun uğradığı şiddetin tanıklığını yapmaktadır. Sanatçının çocuk imajını eserinde konu edinmesi de bundandır. Günümüz sanat biçimlerinde şiddet konusunu ele aldığımızda sanatçının sıkça gündemini meşgul eden temel olgulardandır diyebiliriz. Sanatçı günümüzde şiddet olgusunu kendi süzgecinden geçirerek eleştirel bir bakış açısıyla sanatsal yansımasını gerçekleştirmektedir.

Günümüz sanatçılarından disiplinlerarası eserler ortaya koyan sanatçı Gottfried Helnwein'in eserleri savaşın ve toplu soykırımın dehşetini gözler önüne sermektedir. Helnwein, şiddeti çocuk imgesi üzerinden seyirciye aktarırken çocuğu kimi zaman yaralı, kimi zaman yaşamla ölüm arasında yoğun bir duyguyla izleyiciyi ikilemde bırakacak şekilde göstermektedir. Yaşamımızda şiddet olduğu sürece, sanatçının şiddet konusuna duyarsız kalması düşünülemez. Helnwein her zaman tarihi olaylarla günümüz arasında organik bir bağ kurup sosyal ve politik işler ortaya koyacak ve sanatını mümkün olan en geniş kitleye ulaştırmak için teknolojik süreçlerin tüm olanaklarını kullanmaya devam etmektedir. Fotoğraflardan referans aldığı görselleri hiperrealist tekniğiyle birleştirerek oluşturduğu eserlerinde özgün tavrıyla şiddetin çocuk üzerindeki etkisini sorgulayacaktır. Ayrıca bir yandan eserleri yaşanan şiddet hakkında izleyici bilinçlendirirken diğer yandan izleyicide kalıcı izler bırakmayı hedefleyen kurgusuyla da sanatçılara ilham kaynağı olmaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Akkan, A. (2014). “Şiddetin Plastik Yüzü”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Anonim, “Ulusal Çapta Bir Pogrom”, Amerika Birleşik Devletleri Holokost Anma Müzesi, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/kristallnacht> Erişim tarihi: Ekim 2021
- Atlı, P. (2016). “Sanatta Değişen “Çocukluk” imgesi: Gottfried Helnwein’in Çocukları”, İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 2(4): 63-79.
- Bahçecioğlu, L. (2013). Gottfried Helnwein / Retrospektive, <http://www.sanatatak.com/view/gottfried-helnwein-retrospektive> Erişim tarihi: Ekim 2021
- Dökeroğlu Tekdemir, Ö. (2019). “Acının Resmini Yapmak, Käthe Kollwitz Resimleri Üzerinden Bir Bakış”, Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat Dergisi, 4(7):11.
- Evans, B. (2017). Confronting The Intolerable, https://www.helnwein.com/artist/interviews/article_5837-Confronting-the-Intolerable Erişim tarihi: Ekim 2021
- Kayıran Rüzgar, N. (2012). “Sansasyonel Bir Sergi: Sansasyon”, Hacettepe Üniversitesi Sanat Yazıları Dergisi, 42(27):27-28.
- Stoops, S. (2018). Martha Rosler: Savaşı Eve Getirmek 1967-2004, (Çev: Derya Yılmaz). https://www.e-skop.com/skopbulten/martha-rosler-savasi-eve-getirmek-1967-2004/3674#_edn1 Erişim tarihi: Ekim 2021
- Toprak, C. (2019). “Şiddetin Muğlak İmgesi”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1. Käthe Kollwitz, “Yoksulluk”, 1893-1894, Litografi, https://www.wikiart.org/en/kathe-kollwitz/not_detected_235963, Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 2. Martha Rosler, “Balonlar, Savaşı Eve Getirmek Serisinden”, 1967-72, Foto kolaj, https://www.e-skop.com/skopbulten/martha-rosler-savasi-eve-getirmek-1967-2004/3674#_edn1 Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 3. Diane Arbus, “Central Parktaki Oyuncak El Bombalı Çocuk”, 1962, Fotoğraf, 39,5 x 38,3 cm. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/284712> Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 4. Marcus Harvey, “Myra Hindley”, 1995, Avuç içi baskısı-akrilik boya, [https://en.wikipedia.org/wiki/Myra_\(painting\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Myra_(painting)) Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 5. Gottfried Helnwein, “Yaşamaya Hakkı Olmayanlar”, 1979, Karton üzerine suluboya, 72 x 72 cm. https://www.helnwein.com/news/news_update/article_843-Lebensunwertes-Leben-Helnweins-open-letter-to-euthanasia-doctor-Heinrich-Gross Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 6. Gottfried Helnwein, “Güzel Kurban I”, 1974, Karton üzerine suluboya, 53 x 73 cm. https://www.helnwein.com/press/internet/article_1483-Gottfried-Helnwein-Children Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 7. Gottfried Helnwein, “Selektion”, 1988 (Dokuz Kasım Gecesi) kurulumu, <https://www.gottfried-helnwein-essays.com/Dissertation.htm> Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 8. Gottfried Helnwein, “Modern Uyku I”, 2003, Fotoğraf, https://www.helnwein.com/press/english_press/article_3428-The-girl-with-the-closed-eyes?s=1381&sg=191 Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 9. Gottfried Helnwein, “Ve Sonra Hiçbiri Yoktu”, 2021, Tuval üzerine yağlı boya ve akrilik, 150,2 x 141,9 cm. <https://www.artsy.net/artwork/gottfried-helnwein-and-then-there-were-none> Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 10. Gottfried Helnwein, “Anna”, 2010, Tuval üzerine yağlı boya ve akrilik, 160 x 109 cm. https://www.helnwein.com/press/internet/article_5566-Gottfried-Helnwein Erişim tarihi: Ekim 2021
- Görsel 11. Gottfried Helnwein, “Tapınakta Sunum”, 1998, Tuval üzerine yağlı boya ve akrilik, 210 x 311 cm. <https://www.van-ham.com/de/kuenstler/gottfried-helnwein/gottfried-helnwein-epiphanie-iii-darstellung-im-tempel.html> Erişim tarihi: Ekim 2021